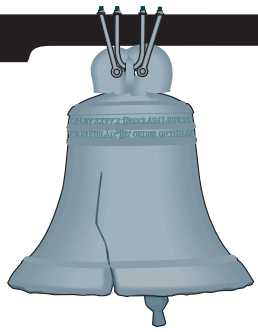
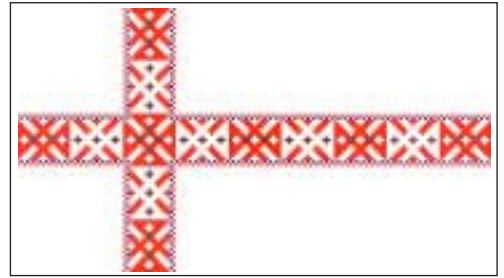

SE TOMAA

„Setomaa” ilmub alates 1995. aastast
Lehte rahastab Setomaa kultuuriprogramm

NR. 12. (116.) DETSEMBER 2005

Häid jõule ja talsipiühi „Setomaa” lugejaile!

Rahu Jumal kinnitagu ja kaitsku teid algaval aastal
ning täitku teid kõigi oma heade andidega!

STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Tänavused Vabarna-preemia kandidaadid: Leiko, Zetod ja Kauksi Ülle

Tänavused Anne Vabarna nimelised omakultuuripreemiad anti välja 18. detsembril Värskas.

Kõigepealt asetati lilled ja süüdati küünlad Anne Vabarna (21. 12. 1877 – 7. 12. 1964) kalmlule Värskas surnuaial.

Preemiate üleandmisel ütles vallavanem Rein Järvelill, et vallavälise preemia kandidaate oli 11 ja oma valla kandidaate 4. Kõik preemiat väärt, aga preemia põhikiri eeldab olemasoleva aasta saavutuste esiletõstmist. Ikkagi polnud valikut teha lihtne.

Põlva maavanem Urmas Klaas tunnustas setode aktiivsust mitmes valdkonnas ja te-

atas, et Vabarna nimelist preemiat antakse alates tulevast aastast välja riiklikust programmist. „Soovin, et tulevik oleks valge! Kõik on meie endi kätes.“

Mineva-aastase Vabarna-preemia laureaat Andreas Kal-kun tutvustas Anne Vabarna leeloomingu mõtmeid. Palju on ilmunud trükist (näiteks „Peko“), aga suurem osa ta lauludest (ligi 100 tuhat värssi) seisab arhiivides. Nüüd on „Peko laul“ II osa salvestatud digitaalselt ja jõudnud ka Internetti.

Koostöös Paulopriit Voolaisega lõi Anne nii „Peko“ kui „Ale“.

(Internetis Anne Vabarna koduleheküljel märgitakse sel-

lest nii: Koostöö edukusest tiivustatuna läkitab P. Voolaine 1927. a. oktoobris kirja teel uue tellimuse, seekord värssromaani „Ale“ sõnastamiseks. 6 nädala jooksul on Anne täitnud sellegi ülesande, kahes vihikus kokku 10 042 värssi sisaldav käsikiri läkitati Tartu poole teele 17. XII 1927 ja P. Voolaine refereerib lauliku uut oopust üldsusele paari kuu pärast.)

Pidulikul õhtul esinesid preemiasaajad, aga ka ansambel „Laanõtsirk“ ja tantsuansambel „Lustilised“.

ILMAR VANANURM

Küllap ongi just see oma kommete ja töökspidamiste järjepidevus, kui Anne Vabarna lapselapselapselaps Anete Vabarna oma onu, Anne lapselapselapselaps Jalmari Vabarnat Anne Vabarna-preemia puhul õnnitleb. Justkui Vabarna Anne ise oma kõikemõistva käega – kaugele aegade tagant.

Ometi siitsamast. Ligidalt. Ainult teisest mõõtkavast, millest paljud inimesed ei mõtle, kuna materiaalse rikastumisega pole siin pisematki pistmist.

2005. a. Vabarna-preemia laureaatide pilte vaata lk. 5.

Ilmar Vananurme foto

Kas setosid on vaja Setomaale?

Räägitakse seto kultuurist, mille alla kuulub laul, pillimäng, käsitöö, oma koha tundmine ja teadmised mis sellega kaasas käivad. OMA kultuur ehk SETO kultuur ei ole midagi jäävat, kui teda ei hoita, ei austata, ei järgita, et ta saaks põlvkonniti edasi minna, edasi anda. Iga rahva oma kultuur on väga habras ja väga haavatav.

Setomaa on lõhutud ja kas see suudetakse kunagi kokku ühtseks tervikuks teha – seda on väga raske arvata, aga lootma peab. Seto rahvast on räsitud, sest miks muidu on inimesed pidanud oma kodust välja jooksuma. Seto keelt on keelatud rääkida ja tulemus on käes – nüüd tuleb seda teadlikult õpetada. See oli Eesti üldpoliitika, et kõik räägiksid ühte keelt, ei mingit seto keelt. Seto keele rääkija sai karistada. Setosid on peetud teise-

järgulisteks, mittesobilikeks, mittetäisväärtuslikeks, nemad tuli teha kõigi eestlastega sarnasteks. Aastate jooksul on see isegi korda läinud Aga puu sisemised jõud ja mahlad on nii vägevad, et vägisi hakkavad vaikselt uusi võrseid ajama.

Praegu on seto kultuur uute võrsete ajamise järgus. Ja vaadatakse, mis nüüd ümberringi toimub, keda Setomaal austatakse, milliseid inimesi tunnustatakse, millist kultuuripoliitikat aetakse? Kas Setomaal austatakse setosid? Kes juhivad seto kultuuri? Kes otsustavad, milline on seto kultuur?

Kull'a seto, Setomaa tulõ pia jättä' võõrilõ ja hindäl olla' võõral maal võõras edesi. Tagasitiid Setomaalõ olõõi. Väiga piinült tulõ vahtsõnõ seto kultuuri häötämiso

lainõh pääle ja sis om tuu viimäne hal'as ossakõnõ ka' kuionu' ja sis om kõik hõste.

Kultuuripoliitika omgi sääne, õt setosil olõsi-i' Setomaalõ asja, õt näid olõ-õi' siiä' vaia, las omma' muial ja Setomaal nakasõ' kamandama tõõsõ'. Sis saamõ' ütskõrd tuust setondamisõst vallalõ! Ku nuid, kiä' seod maad hindasõ', om Setomaal veidebä, sis om lihtsap seo seto kultuur ar' häõtä'. Las tulõva' Setomaalõ nuu', kedä saat uma tahtmisõ perrä painuta', sis saias säänest kultuuripoliitikat aia', midä tahetas. A midä uma kultuuri asõmalõ pakutas?

ÕIÕ SARV

Tsõõriklauad kultuuri-programmi teemal

Setomaa Valdade Liit ja Eesti Vabariigi kultuuriministerium korraldavad 2006. a. jaanuari teisel nädalal Setomaa kultuuriprogrammi tutvustavaid tsõõriklaudu, mis toimuvad Setomaal ning Tallinnas.

Täpsem koht ning aeg selgub detsembri lõpus. Kultuuriprogrammi kohta loe kultuuriministeriumi koduleheküljelt.

Tsõõriklauade päevakava seatakse üles Setomaa internetiportaalele

www.setomaa.ee

Aare Hörn- 56222348, aare@setomaa.ee

Koostöösoovidest lähtudes

19. detsembril kohtus Setomaa Valdade Liidu juhatuse esimees Margus Timmo Petseri administratsiooni esindajatega (admin. ülema Vladimir Nikonoviga, ülema aset. Nina Kruglovaga jt.). Tehti koostööplaan.

Petseri juhtidele anti üle Võru ja Põlva maavanema kutse külastada Võru ja Põlva maakonda.

Eriti huvitab rajoonijuhte halduskorraldus EV valdades, Seto valdades.

Otsustati korraldada petserimaalsetest ettevõtjailt õppereis Setomaa valdadesse ning Setomaa ettevõtjailt samasugune õppekäik Petseri rajooni.

(Margus Timmo – ajaleht „Setomaa“)